

PRIMORSKA BORBA

Leto II. — Štev. 34

Ajdovščina, sobota, 31. avgusta 1946

Cena 4.— lire

Ob zaključku trimesečnega Titovega tekmovanja

Naše ljudstvo je svoje trimesečno tekmovanje imenu posvečeno tekmovanje zaključilo z velikansko parado delo, katere se je udeležilo nad 100.000 ljudi. To je najjasnejši dokaz, kako široko je zajeto Titovo tekmovanje primorske ljudi, ki so z delom ponovno dokazali svojo veliko ljubezen do nove, v ljudski krvi, v ljudskih naporih, v ljudskem znoju in žuljih skovane Titove Jugoslavije.

O končnih uspehih Titovega tekmovanja se more reči le to, da so edinstveni, da se je ljudstvo predstavilo s številskimi, ki jih človek, ki ni razumel bistva ljudske oblasti, bistva osvobodilne fronte, novega odnosa delovnega človeka do dela, ne bi mogel nikdar razumeti. In prav te številke, s katerimi je prišlo naše ljudstvo na Parado dela, govore o tem, da doživlja Primorska prepoved, pravi ljudski prepoved, ki ji ga je obudila Osvobodilna borba in ustvarjalo delo, v katero je ljudske množice popeljala naša Osvobodilna fronta.

Če govorimo o ljudskem prepovedu, potem je premalo govoriti o 1492 obnovljenih hišah, o prekoračenih delovnih normah v vsej industriji, premalo je govoriti o večerindustriji, ki je dosežena v razmerju 1:9,81, kar je brez dvoma eden osrednjih uspehov tekmovanja, ampak moramo govoriti o nešteti delovnih brigadah, ki so nastopili o tisočih letovadcih, ki so nastopili v vseh panogah fizikulture. Ta dejstva jasno govorijo, da primorsko ljudstvo svojega ustvarjalnega dela ni razvilo enostransko, ampak da je prav tako pažljivo kot gradnji domov, posvetila hkrati tudi driganju prosvetnega in fizikulturenega nivoja naših ljudi. Obnova na Primorskem je v Titovem tekmovanju zajela širino, za katero lahko rečemo, da pomeni edinstven ustvarjalni polet 25 let zatiranih ljudi, ki bodo za vsako ceno izbrisali slednjega sled fašizma iz svoje zemlje, ker hočejo skupno z ostalimi narodi Jugoslavije ustvarjati novo domovino srečnih ljudi, Titovo Jugoslavijo.

Titovo tekmovanje nas je navadilo delati organizirano, poleg tega pa nas je naučilo, da bo treba v bodoče v to vnesti še več nestrnosti, ker bodo potem uspehi še boljši, še lepši. Jasen primer za to je razlika pri delu med okrajema Idrija in Postojna. Idrijski okraj je takoj v začetku tekmovanja pristopil k zbiranju materiala, ki pripravljanju materiala, k formiranju delovnih brigad, to se pravi, da se je lotil tekmovanja res organizirano. Ponekod je vnesel v to organizirano delo še nestrnost, in zato so rezultati brez nadaljnjega še večji. Bistveno drugače pa se je lotil tekmovanja okraj Postojna. Ni postal dovolj velike pažnje pripravi gradbenega materiala, formiranju delovnih brigad, ampak je skušal dobiti sredstva za obnovo s tem, da so na vse mogoče stvari pribili tako zvan »obnovitveni davek«. Samo temu nepravilnemu postopanju v tekmovanju je treba pripisati, da dobrostoječi postojnski okraj ni v Titovem tekmovanju odigral tiste vloge, kakršno bi po delavolnosti ljudi in svoji ekonomski zmogljivosti moral odigrati. Gospodarsko šibkejši, toda boljše organizirani okraj Idrija-Cerkno ga je ogromno prekosil. Ta primer mora biti osnovno navodilo našim okrajem v bodočem tekmovanju.

Druga stvar, o kateri je treba ob zaključku tekmovanja govoriti, je ta, da so si poedini protiljudski elementi prizadevali z vsemi silami ovirati naše ljudi v tekmovanju. Danes, ko

sodijo naša sodišča največjim kvislingom slovenskega naroda, Rožmanu, Rupniku in ostalim, nam mora biti še jasnejša vloga tistih poedinih protiljudskih duhovnikov, ki so se povezali s fašisti, izdajalci in reakcionarji v coni A z enim samim prozornim namenom: onemogočiti delovni polet ljudstva v coni B. Začeli so zalu govoriti proti prostovoljnemu delu. Ogromna večina naših ljudi, ki danes s ponosom ugotavljajo uspehe svojega tekmovanja, svojega prostovoljnega dela, svojega udarnega dela, in če hočete, tudi nedeljskega dela, je v prvem trenutku spoznala v vseh tistih, ki so govorili proti prostovoljnemu delu, svoje sovražnike, sovražnike priključitve Julijske Krajine k Jugoslaviji, sovražnike ljudske oblasti in torej delovnih množic, spoznala je, da imajo ti protiljudski duhovniki duhovniškega na sebi samo toliko, v kolikor so oblečeni v duhovniška oblačila, in jim je obrnila hrbet. Imamo pa poedine primere, kjer so se naši pošteni ljudje pustili zavarati, pustili premotiti in tako se Črni Vrh ni mogel 25. avgusta predstaviti z rezultati svojega obnovitvenega dela, ker ga skoraj ni imel. Poslušal je reakcionarja, svojega sovražnika. Poleg tega imamo še en naravnost klasičen primer v Idrijskem okraju. Cerkno in Sebelj, ki imata enake delovne in ekonomske pogoje, sta tekmovanje precej različno zaključila. Vas Cerkno je postala bogokletne besede tamošnjega duhovnika, da je greh prostovoljno delati, obnavljati, in zato so obnovili vsega skupaj samo dve hiši. Sebeljani pa so ostro obsodili delovanje tamošnjega duhovnika, ki je govoril proti prostovoljnemu delu, in so do konca Titovega tekmovanja obnovili 45 hiš, reči ni 45 hiš. V tem je tista velika razlika, zaradi katere so se spustili v protiljudski boj vsi tisti, ki hočejo našim ljudem slabo.

Zanimivo je, da so v istem času, ko se je ogabna gonja proti prostovoljnemu delu začela širiti iz prenekaterih prižnic, naši ljudje s prostovoljnim, udarnim in če hočete tudi nedeljskim delom obnovili tudi prenekatero župnišče in v celoti obnovili župnišče na Vojskem. Ponavljamo, župnišče na Vojskem so zgradile delovne brigade naših ljudi, župnišče na Vojskem je bilo zgrajeno iz gradbenega materiala, ki ga je pripravilo naše ljudstvo s prostovoljnim, udarnim in tudi nedeljskim delom.

Bogate izkušnje Titovega tekmovanja so predvsem naslednje: Ljudsko delo ustvarja »čudeže«. Samo z ljudskim prostovoljnim delom bomo uspeli v najkrajšem času obnoviti našo zemljo, samo z ljudskim delom bomo dohileli to, kar smo v 25 letnem fašističnem suženstvu zamudili. Samo s tekmovalnim poletom bomo na kulturno-prosvetnem in fizikulturenem področju dosegli to, po čemer je naše ljudstvo tako hrepenelo, po tem, da bomo imeli zdrava, gibčna telesa, ki bodo z lahkoto delala in ustvarjala, nadalje da bomo prosvetili vse tiste naše sile, katerim fašizem ni dopuščal spoznati niti materinega jezika, kaj šele znanosti in prosvete bratskih naprednih narodov v svetu, prosvete najširših množic! Poleg tega nam Titovo tekmovanje jasno govori, kdo so naši prijatelji in naši nasprotniki. Prijatelji so samo vsi tisti, ki z nami delajo in nas v naporni podpirajo, vsi ostali pa so naši nasprotniki, pa naj to svojo zločinsko vlogo opravičujejo kakor jo hočejo. Proces proti narodnim izdajalcem je jasno pokazal, in obloščenci so sami priznali, da ni bil »boj za vero« klanje nedolžnih ljudi, pošiljanje deklet, mučenje ljudi, ropanje, požiganje, in danes naši ljudje ponovno govore, da ni »boj za vero« ovržanje ob-

ANGLO-AMERIŠKA LETALA PRELETAVAJO JUGOSLOVANSKO OZEMLJE

„Politika nasilja“ se poslužuje vseh možnih sredstev za borbo proti res demokracijskim državam

JUGOSLAVIJA BRANI SVOJO SUVERENOST

Ni samo slučaj, da angloameriška letala preletavajo jugoslovansko ozemlje, da se spuščajo posebno z letališč ob Morganovi liniji daleč v notranjost Jugoslavije. Vlada FLRJ je v preteklem času poslala vladam Anglije in ZDA protestne note glede kršenja suverenosti jugoslovanskega ozemlja, opominjala večkrat, da pomeni samovoljno odgovornih oblasti in letalcev orožanje miru in sramotenje jugoslovanske samostojnosti. — Odgovorne vlade se niso potrudile, odgovarjale so izogibajoče, s preleti letal vseh vrst pa le niso nehale. Izzivanje je

bilo preveliko, naleti so šli v stotine, in tako je 9. avgusta in 19. avgusta prišlo do znanih incidentov nad ozemljem Jugoslavije. Ameriško letalo, ki je preletelo globoko nad naše ozemlje in se ni hotelo spustiti na poziv naših lovcev, so pozneje prisili k pristanku. Drugo letalo pa je bilo ob sličnih okoliščinah strmoglavljeno.

Na jugoslovanske protestne note ameriška vlada ni odgovorila, pač pa je poslala dve neupravičeni protestni noti, slednja je dobila v tuji javnosti neslavno ime »ultimat«.

PREMIŠLJENA KAMPANJA PROTI JUGOSLAVIJI

Ta kampanja je tako napihnjena, da je povsem zasenčila delo mirovne konference v Parizu. Reakcionarni tisk je začel kot na mig dirigenta, gonjo proti Jugoslaviji. Da se pokaže, kako resno misli Amerika, naj bi vrgli atomsko bombo na Jugoslavijo. Združene države ne smejo oklevati, ter naj uporabijo vojaško silo proti Titovi vladi, ZDA so pripravljene na preizkušnjo sil, ki bi zajele celotno stavbo svetovnega miru. Ameriški ultimati bi lahko torpedirali mirovno konferenco v Parizu, tako se izražajo listi. Kampanja prikazuje Jugoslavijo kot krivca, ki jo baje podpihuje SZ in ni ji

mar dejstev in ne mednarodnega prava, ki jasno določa, kaj je in kaj ni kršitev državnega ozemlja. Dokazujejo, da je slabo vreme bilo krivo vseh preletov, ne omenjajo jugoslovanskih protestov, širijo se vesti o splošni mobilizaciji v Jugoslaviji, da so jugoslovanski vojniki streljali na prvo letalo, ko je že pristalo. — Jugoslovanskim vodilnim osebnostim vzdevajo najgrša imena in Jugoslavijo prikazujejo kot napadalca in izvalca vojnih spopadov. Vsa ta kampanja ni naperjena le proti Jugoslaviji, temveč je hkrati tudi poizkus splošne poostritve in zastrupljanja mednarodnega položaja.

S PRELETAVANJEM NAD NAŠIM OZEMLJEM HOČE AMERIKA DOKAZOVATI SVOJO VOJAŠKO MOČ IN STRAŠITI RODOLJUBNO PREBIVALSTVO

Vsi ti incidenti so izzvani namerno, da bi v naprej premišljena kampanja proti Jugoslaviji dobila hrani. Maršal Tito je v izjavi angleškim in ameriškim novinarjem dejal: Neustavne kršitve jugoslovanskega ozemlja od konca vojne do danes, kljub vsem protestom vlade FLRJ jasno kažejo, da so ta preletavanja namerna. Po našem globokem prepričanju ima letanje zavezniških vojaških letal nad našim ozemljem predvsem namen demonstracije ter dokazovanja vojaške moči, zastraševanja našega miroljubnega

prebivalstva na eni strani in vlivanja poguma protiljudskim elementom v Jugoslaviji na drugi strani. Preletavanje našega ozemlja ima namen opazovanja tistih področij, kjer so nastajene naše vojaške enote, preletavanja našega ozemlja na Gorenjskem pa pomenijo samovoljno ravnanje zavezniških pilotov, ki ne spoštujejo suverenosti naše države, ter preletavajo naše ozemlje brez dovoljenja, da bi skrajšali pot, kakor sami pravijo.

Vse to je bilo potrebno prav v tre-

JUGOSLAVIJA BO IZŠLA ŠE SVETLEJŠA, KER JE NJENA STVAR PRAVIČNA

Jasno pa je, da Jugoslavija na mirovni konferenci predstavlja vest zaslužnih narodov, junaska ter svetla zaradi svoje vloge v vojni stoji tudi zdaj pred licem vsega človeštva mirne vesti, mirna in prepričana o svoji pravični stvari. — Vsakdo, ki hoče in ki mu tega ni preprečil dirigirani tisk, ki se trudi blatiti Jugoslavijo, lahko zve in se prepriča, da Jugoslavija nikogar ne ogroža in ne želi ogroziti. To ni v njenem interesu in ne v ideologiji, na kateri je zasnovana. — Jugoslavija želi samo eno, da bi bila to, za kar se je tudi borila — suverena in neodvisna država s prav vsemi pravicami suverene in neodvisne države. Dosej ni storila nič, kar bi ogrozilo suverene pravice kogar koli in tudi ni dopustila, da bi kdor koli ogrozil njene pravice, zato našega ljudstva ne plaši in ne bega ta kampanja, kajti Jugoslavija ni storila nič, kar bi mogel obsoditi kateri koli mednarodni forum.

In končno naj si je ta kampanja še tako srdita, njena podlaga še tako važna in njene pobude še tako hudobne, vemo da so na zahodu — v Ameriki, Angliji in tudi v Franciji — ljudje, ljudstvo, ki ga ne bodo preslepili in ki bo spoznalo vso to nevarnost ter spretno in premisljeno igro proti splošnemu miru in proti neodvisnosti Jugoslavije. Laž ima kratke noge, pravi naš pregovor, — provokacije, obrekovanja in laži, s katerimi obsipava Jugoslavijo, ki je junaska, častna

in čiste vesti, bodo padle na tiste, ki jih mečejo, Jugoslavija pa bo izšla kakor zlato iz ognja, še lepša in še svetlejša, zakaj njena stvar je pravična in ta stvar

AMERIŠKA ZUNANJA POLITIKA KAŽE TENDENCE UPORABLJANJA »POLITIKE NASILJA«

Objektivni mednarodni opazovalci pišejo, da nikakor ni mogoče smatrati zgolj za slučaj istočasne ostrega in po okoliščinah neopravičenega pritiska ZDA na Jugoslavijo. Vsi vedo, kako je prišlo do ameriško-jugoslovanskega incidenta. Jugoslovanska vlada se je obrnila na vlado ZDA s protestno noto zaradi nezakonitega preletavanja ameriških letal nad jugoslovanskim ozemljem. Nota navaja, da je od 15. julija do 19. avgusta preko jugoslovanskega ozemlja preletelo brez dovoljenja 172 letal.

Kako je reagirala ameriška vlada na upravičene zahteve jugoslovanske vlade, da prevzamejo potrebne ukrepe za odstranitev nezakonitih prestopkov, ki kršijo suverenost Jugoslavije? Izkoristila je dejstvo, da so jugoslovanska letala prisilila ameriška letala k pristanku, zato da se je mogla obrniti na Jugoslavijo z ostro noto, kar se do sedaj še ni zgodilo in da je s to noto ultimativno zahtevala izpušitev interniranih pilotov v roku 48 ur. Ameriški listi so soglasno pričeli

nutku, ko se je silno dvignil ugled Jugoslavije na mirovni konferenci in ko so bile do kraja osramočene pred mednarodnim javnim mnenjem razne profašistične vlade in reakcionarni režimi, kakršni so n. pr. v Grčiji in Degasparijevi Italiji, ki uživajo veliko podporo pravičnih ljudi, ki jim je svobodna in neodvisna in demokracijska Jugoslavija trn v peti. Nikakor ni naključje, da je prav naša država postala predmet izzivanja raznih okupacijskih poveljnikov iz Italije in Avstrije in besne obrekovalne kampanje ne-le reakcionarnega, temveč tudi pogosto relativno naklonjenega, a zdaj od provokatorjev in relativnih gangsterjev zaslepljenega tiska. Jugoslavija brani tako na konferenci v Parizu, kakor tudi v mednarodnih odnosih, najdoslednejše izmed vseh osvobojenih dežel resnično demokracijo in demokratičen mir. V središču demokracijskega gibanja Balkana in srednje Evrope, je Jugoslavija. Zato ni vseh izzivalcem spopadov med narodi in zato je bila prav zdaj, ko se na Pariški konferenci razvija borba za pravični mir, borba v kateri imajo pravične zahteve Jugoslavije najpomembnejšo vlogo, izzvana gonja na Jugoslavijo, da bi izpodkopali njen ugled in oslabil učinkovitost njenih zahtev. Toda to je samo del vse resnice. Kakor je razvidno iz pisanja reakcionarnega tiska, gre za poizkuse splošne poostritve položaja in zastrupljanja ozračja med narodi. Nikakor ni naključje, da postajajo prav isti tisk in tisti krogi, ki so se še včeraj zavzemali za izolacionizem v Ameriki in ki so se tik pred vojno navduševali za Chamberlaina, Daladierja, Münchena, Hitlerja in Mussolinija, čedalje glasnejši in poizkušajo porušiti s težavo sezidano stavbo svetovnega miru in Organizacije združenih narodov. — Izmislijo so si odvratna, podla in obrekovalna imena za svobodne in neodvisne države, n. pr. »sovjetski sateliti«, medtem, ko si hkrati prizadevajo, da si pridobijo sami satelite po vse širnem svetu. Po zgledu premaganih zavojevalcev se poslužujejo Göbbelsovega načina laži in obrekovanja proti demokracijskim vladam in svobodnim narodom. Na vse pretege trobijo o atomski bombi, o boljševiški nevarnosti in o napadalnih namelih.

je del tistih velikih idealov miru in demokracije, za katere so umirali junaki in trpeli svobodni narodi v vojni proti imperialističnim zavojevalcem.

besno kampanjo proti Jugoslaviji in zahtevali, naj se podvzamejo ostri ukrepi proti zavezniški državi, katere krivda je samo v tem, da je poskušala braniti svoje zakonite pravice. Ameriški listi so celo smatrali, da bo ta incident mogel ovirati delo mirovne konference.

Pariška konferenca morda na žalost gotovih krogov ne bo propadla, ker je bila ultimativna nota ZDA prepozna. — Jugoslovanske oblasti so posadko letala izpustile, še preden je bila nota sprejeta. Samo preudarnosti male države Jugoslavije se je zahvaliti, da se položaj ni še bolj poostril, ostane pa dejstvo, da je velika država izvajala nenavadno surov pritisk na malo državo. Ostane vtis, da je bil ta pritisk v neposredni zvezi z mirovno konferenco in da je imel namen okrniti jugoslovanske pravice pri razpravi o vprašanjih, ki interesirajo Jugoslavijo. Dopisnik nekega ameriškega lista jasno navaja, da je sedanji spor med ZDA in Jugoslavijo v zvezi z vprašanjem Trsta. (Nadaljevanje na 2. strani)

nove, kratenje avtoritete ljudske oblasti, ampak da je to nadaljevanje zločinske službe fašizmu, s kakršno so začeli klasični slovenski izdajalci kot so to Rožman, Rupnik in ostali.

S temi izkušnjami se naši ljudje pripravljajo na novo tekmovanje. To tekmovanje ima nalogo predvsem doeršiti vsa ogromna dela, ki jih je načelo Titovo tekmovanje, nadalje ima nalogo obnove naših središč, ima nalogo organizacijskega ojačanja kulturnega in fizikulturenega dela, ki je zajelo tako široko pri nas. Poleg vsega tega mora novo tekmovanje napraviti jasno bilanco treh tekmovanj,

ki se bodo izvršila v letu 1946, in izdelati delovni načrt za leto 1947, ki bo upošteval vse dosedanje pridobitve in izkušnje. Med drugim se postavlja pred nas tudi vprašanje kontrole dela, saj smo naknadno ugotovili, da je v Koprskem okraju ljudstvo napravilo storitve nekaj milijonov več vredne kot je razvidno iz poročil. Prav tako je Ajdovski okraj napravil za 5 milijonov storitev več kot je to razvidno iz njegovih poročil. Tudi to nam mora biti v bodoče izkušnja, da bomo vsako stvar, ki jo napravimo, tudi vnesli v poročila.

Proglasitev novega tekmovanja pripravljajo naši ljudje za 16. september, to je za tisti zgodovinski

dan, ko se je leta 1943 Vrhovni plenar Osvobodilne fronte izrekel za priključitev Primorske k združenji Sloveniji. Zato bo temu tekmovanju naše ljudstvo dalo naslov: tekmovanje »Priključitve Primorske k Jugoslaviji«.

Ljudsko delo jasno kaže, da gre naše ljudstvo naprej in da si hoče na vsak način ustvariti domovino srečnih ljudi. Ljudstvo gre naprej in vsak, kdor je pošten, gre lahko z njim, vsak, kdor dela za dobrobit delovnih množic, je pozdravljen. Kdor pa se bo temu plazu zoperstavil, tega bo plaz zmel in je vseeno, pod kakršno koli krinko se bo sovražnik naše lepše bodočnosti pojatljal.

Veličasten zaključek »Parade dela« v Ajdovščini

Sončna Primorska, tvoje ljudstvo slavi praznik življenja, dela in ustvarjanja

Dragi tovariš maršal!

Ajdovščina, 25. avgusta 1946.

Danes, 25. avgusta, je primorsko ljudstvo v coni B, kjer že lahko uživa sadove svoje osvobodilne borbe, v kateri je tako junško sledilo Vam, tovariš maršal, zaključilo trimesečno tekmovanje v delu in obnovi, ki je bilo posvečeno Vašemu imenu. Prav v tem tekmovanju je to ljudstvo hotelo pokazati vso svojo ljubezen do Vas, tovariš maršal, in do naše skupne domovine, nove, v naših skupnih naporih in žrtvah skovane Jugoslavije. Poleg tega je skušalo dokazati, da se nihče izmed naših voditeljev ne moli, če računata, da so srca neustrašnih primorskih ljudi ojekleneli bunkerji, ki utripajo samo za domovino delovnih ljudi, za našo Jugoslavijo, v kateri bomo dosegli tako srečo in blagostanje, kot so to dosegli bratski ljudje v Sovjetski zvezi.

Z delom, tovariš maršal, uresničujemo to, čemur smo pripravili pot s potoki krvi v času narodno osvobodilne borbe; gradimo svojo deželo, deželo srečnih, delovnih ljudi. Dokaz temu so številke: v dobi treh kratkih mesecev smo vsej naši industriji, ki je bila temeljito izropana od fašistov, presegli delovne norme, obnovili smo nadalje 1492 hiš in poslopij, popravili 306 km cestišč, zgradili 9 mostov, naša mladina se je z dvema delovnimi brigadama udeležila dela na Mladinski progi in brigada Janka Premrla Vojka se je ponosna vrnila z nazivom prva udarna brigada. Z našim delom smo ustvarili večrednost v razmerju 1:9,8 lir, osnovni obnovitveni kredit 27.112.656 lir smo dosegli na 268.063.513 lir. — Poleg tega smo z neumornim delom dosegli silen razmah kulturno-prosvetnega in fizikalnega dela. Na »Paradi dela« 25. avgusta je nastopilo preko 4000 pevcev v zbornem petju in nekaj tisoč mladih fizikalnikov v vseh panogah fizikalne in s tem dokazali, da ustvarjamo na vseh področjih družbenega udejstvovanja.

V teh dneh, ko pregledujemo naše delovne uspehe, stojte pred našim sodiščem v Ljubljani vojni izdajalci in zločinci, ki so nas zverinsko izdajali, pobijali in prodajali z enim samim prozornim namenom, da bi nas, nas Primorce znova uspeli odtrgati od skupne domovine Jugoslavije. Ze v času borbe smo mi v teh izdajalcih spoznali najnevarnejše sovražnike naše svobode, že takrat smo spoznali, da pod parolo »borbe proti komunizmu« koljejo naše matere, ki so imele samo to »slabo lastnost«, da so bile poštene Slovenke, pošiljalejo naša dekleta, ki so ljubile svojo domovino in pobijajo ter preganjajo naše fante in moške, ki so jo branili pred tuji. Naša borba in naše delo je najjasnejša obsodba teh zločinskih kretingov, ki se niso sramovali udinjati se tuju, vpreči v svoj voz izdaje naših patriotskih in verskih čustev. Poedini učenci teh izdajalcev govorijo tudi proti našemu delu. Mi vemo, dragi tovariš maršal, da je napadanje našega plodonosnega dela prav tako zločinsko in izdajalsko, kot je bilo napadanje naše osvobodilne borbe, zato Vam danes ljudstvo zagotavlja, da bo sovražnike naše graditve prav tako sodilo, kakor sodi sovražnike naše osvoboditve: to je, sodilo jih bo kot izdajalce.

Naša usoda, Vam zagotavlja primorsko ljudstvo, tovariš V teh dneh, ko se »za zeleno mizo« odloča na maršal, da pozna ono eno samo odločitev in to je odločitev naše osvobodilne borbe in našega dela, edina pravična rešitev, kateri smo dali vzvišeno geslo, Vaše besede, tovariš maršal: tujega nočemo, svojega ne damo! Pri tem bomo ostali neomajni.

Zivel naš tovariš maršal Tito!
Zivela naša domovina nova Jugoslavija!

Prebivalstvo Vzhodno primorskega okrožja.

Jugoslovanska armada v povorki

Fizikalnice iz cone B so bile ena sama parada moči, harmonije, mladosti in življenja

To smo uspeli mi z delom, z naporom, z zavestjo, da gradimo nov svet, novega človeka

Primorske narodne noše v Paradi dela

Fizikalniki nosijo v sprevedu sliko maršala Tita

V Ajdovščini vlada vedno živahno vrvenje, vendar je v petek, 23. avgusta, zvečer pričela silnejše utripati naša Ajdovščina, sedež Vzhodnega Primorja. Prihajale so prve skupine ljudi, da se udeležijo »Parade dela«, praznika, ki si ga je postavilo delovno ljudstvo in ga proslavilo, kot se ni bil proslavljen noben praznik v Vipavski dolini. Udarne pesmi so spremljale poedine skupine, vzklili za priključitev Primorske Jugoslaviji, Tito in obnovi so preplavili ulice in trg. Tako je kipele vso noč. Sestavljale so se ekipe, skupine rediteljev, bolničark itd.

Sobota je vstala skupno s tisoči fizikalnikov v belo-rdečih in belo-plavih krojih. Reka zdravih mladink in mladincev je razvalovala na stadion, kjer so se ob 7 pričele tekme v peteroboju. Konec so se mlade moči, lepo razviti mladinci in mladinke so se z zagrizenostjo borili za uspehe, vroči nasmejani obrazi so spremljali sotočariše pri tekmah v poedinih disciplinah. Tekmovale so skupine in posamezniki. Med tekmovalci je bilo opaziti lahkoatlete, ki so dosegli izredno lepe rezultate. Tekmovanje je potekalo disciplinirano, neprenehoma so se vrstili pred skokom v višino skakači, iz obroča se je suvala krogla, startale so skupine. V ozadju prirodnega stadiona je kraljeval za zelenim drevjem naš oče Nanos. Belinate bele pečine so dajale sončnemu dopoldnevu slavnostno lice. Fotografiji so lovili momente, res, tega ljubitelj lepih slik ni mogel prezreti.

Medtem pa je Ajdovščina sprejemala nove tisoče gostov, veselo, z zastavami in med petjem so prihajali.

NIHČE NI HOTEL ZAMUDITI PRAZNIKA

Slehera še tako oddaljena vas je bila navzoča. Nekdo je razlagal: »Vsi smo prišli, doma je vas mrtva kakor takrat, ko so nas Nemci odpeljali.« Grozilo je, da bo množica Ajdovščino odnesla in prestavila hiše, kajti le polagoma si lahko napredoval med morjem ljudi. Varnostni ukrepi niso dovoljevali, da bi tod vozila motorna vozila, množica je bila silno pestra, skupine z orodjem, narodne noše, prihajali so v določene parke prvi vozovi s simboli.

Zvečer in celo noč med 24. in 25. avgustom so prihajale nove in nove množice. Brez dvoma, prišla je vsa Primorska, staro in mlado. Slišal si narečja Tolmina, tolkli so jo po kraško, vmes pa se je oglašala govorica Koprčanov. Oni iz cone A so se posebno izluščili iz teh tisočev. Tu so bili končno prosti, tu ni bilo civilne policije, ne »blagohotnega, nepristanskega« zadržanja angloame-

riške ZVU. Mladinci z rdečimi rutami — Garibaldinci iz Trsta, Gorice, Tržica, Furlanije so potrjevali bratstvo Slovencev, ki je vzkliklo in se krepilo v skupni borbi zatiranih italijanskih in slovenskih ljudskih množic. Cona A je sponzoro manifestirala, bojne pesmi enih so se mešale z bojnimi pesmimi drugih. Nepopisno navdušenje, veselje, radost, prostost, neuklonljivost, to je bil odgovor vsem strahotam, ki jih nudi delovnim ljudem »srečna demarkacijska cona A«.

Nihče ni mislil na spanje. Po načrtu bi morale vasi Vipavske doline nuditi prenočišča, oddaljene in bližnje, pa se je le vse gnetlo v Ajdovščini. Ni čudno. Tu je bilo kakor podnevi, tisoče žarnic, povsod godba, kdo bi odhajal kam ven iz trga, saj jutri navsezgodaj se prične razvrščanje in nato parada.

TUDI »KOSOVELCI« SO NAS PRIŠLI OBISKAT

Titov trg ne more sprejeti več ljudi. Stranske ulice so polne ljudstva. Vsa bi rad videl od blizu naše Kosovelce, junake, bore, pevce. Nastopili in peli so tako, da jih ne bo mogoče nikoli pozabiti. Vžigali so srečo in duše in še in še.

PRIMORSKA SE NI NIKOLI DOŽIVELA TAKEGA VELIČASTJA

V nedeljo ob 5 je vesela budnica prebudila one, ki se jim je kljub gneči posrečilo leje zadremati, večina je prebila noč brez spanja.

Ob cesti proti Vipavi se je formiral spreved, prelivalo se so vse mogoče barve, utvrščali so se vozovi s simboli. Ko se je spreved, ki naj bi pokazal koliko

in kako je delala Primorska v Titovem trimesečnem tekmovanju, pričel razvijati in se pomikati proti Ajdovščini, si spoznal eno: Primorska se nikoli ni doživela podobnega veličastja, kjer naj bi delovno ljudstvo stopilo pred svet v taki obliki: Sončna Primorska, tvoje ljudstvo

NI NAS MOGOČE PREGAZITI, MI BOMO ZMAGALI IN MORAMO ZMAGATI

Sadjarji, orači, sejalcji, čebelarji, oglarji, predice, mlatičji, žagariji, gozdni delavci, kosci, žanjice, stoline se zlivajo v tisoče, v desetisoče. Delo je bilo prikazano na najbolj učinkovit način. Izredni domisleki, sproščena fantazija, vse to je pripomoglo, da so posamezne skupine razvzele gledalce z umotvori. Mimo so se pomikale njive, hiše, centrale, lokomotive, ladje, žage itd., vse na vozech.

Morje ljudstva se je prelilo na letališče, kjer so se vrstili govori in množično petje. V imenu okrožnega SIAU-a, sindikatov in PNOO je govoril tov. Primozič. Pozdravil je častne goste, tovariša podpredsednika vlade LRS dr. Marijana Breclja, tajnika predsedstva SNOSA tov. Lubeja, sekretarja goriške KPJK tov. Babiča, članico IOOF Sentjurčovo in Kavčiča, predsednika FZS in ministra financ LRS tov. Poliča, zastopnika JA tov. polkovnika Grugarja, zastopnika VUJA tov. majorja Trboviča, tajnika goriškega SIAU-a tov. Beltrama in člana IO SIAU-a za Trst in Slovensko Primorje tov. Regenta in ostale goste. Vsi govorniki so poudarili silno udarniško storilnost delovnega ljudstva, zaupanje v svoje demokratične pravice, v moč in polet vseh antifašističnih množic. V italijanski je v imenu MOS-a za Trst spregovoril tov. Ferlan. V slozi in enotnosti je zmaga delovnega ljudstva, zaupanje v svojo demokratično pravico, v moč in polet vseh antifašističnih množic. V italijanski je v imenu MOS-a za Trst spregovoril tov. Ferlan. V slozi in enotnosti je zmaga delovnega ljudstva, zaupanje v svojo demokratično pravico, v moč in polet vseh antifašističnih množic. V italijanski je v imenu MOS-a za Trst spregovoril tov. Ferlan. V slozi in enotnosti je zmaga delovnega ljudstva, zaupanje v svojo demokratično pravico, v moč in polet vseh antifašističnih množic.

Popoldne je več kot 80 tisoč ljudi napolnilo pobočje in stadion. Zaroltova folklorna skupina je izvedla dve plesni sumiti in bila nagajena s toplim aplavzom.

slavi praznik življenja, dela in ustvarjanja.

S slikami voditeljev naših narodov tov. Tita, tov. Kardelja in s sliko voditelja delovnih množic celega sveta Stalina se je spreved pomikal skozi Ajdovščino proti letališču. Sledilo je 28 udarnikov Vzhodnega Primorja. Ljudstvo je vzklikalo našim najboljim, najpožrtvovalnejšim. V delovnih oblekah so stopali zagoreli brigadirji — udarna brigada Janka Premrla-Vojka — graditeljica mladinske proge Brečko-Banovič. Spet mladinska delovna brigada Ivana Gradnika iz Lokeve-Cepovana, brigada »Srečka Kosovela« iz Prestranka. Z navdušenjem je pozdravljalo ljudstvo graditelje lepšega in svobodnega življenja. Veriga je nepretrgano drsela: garibaldinci, 5000 fizikalnikov z morjem zastav, italijanskih in slovenskih z rdečo zvezdo v sredi, narodne noše iz vseh delov Primorja, žive idrijske in bogate kraške in impozantne istrijanske.

Torej je vendar res. Manifestira ljudstvo, gleda in uživa ob tej krasoti. Tudi ljudstvo in ploskajo žuljavne dlani svojem lastnemu ustvarjanju in požrtvovalnosti. Komaj je bilo mogoče zadržati ljudstvo, ki je sililo v spreved, vsak je hotel naprej, da vidi čim več. Niže ob cesti na častni tribuni so spreved ogledovali in nagajevali zastopniki ljudske oblasti in narodne vojske.

Majhen premor. Prihajali so Kosovelci. S pesmijo. V paradnem koraku in svetlih poletnih uniformah so se bližali vojaki. Ljudstvo ni zdržalo, kajti korak je naš ponos, naša vojska, strumno in svečano, kot se spodobi borec za pravico. Navdušenje je bilo nepopisno, ploskanje in vzklikanje je imelo sluh. Jugoslovanska armada je zaključila z ekipami posameznih fizikalnih skupin, z lahkoatleti, plavalci, smučarji in zastavami.

Prihajalo je delo, na vozovih in kamionih prikazano delo prebivalstva cone B v dobi trimesečnega Titovega tekmovanja. Industrija, obrtništvo, zadruge. S številkami prikazano delo je moralo osupniti vse one, ki se ne verjamejo v moč prerojene Primorske, ovrglo je malodušje in vse dvome.

Veličastno je izzvenela množična pesem pevskih zborov slovenskega Primorja. Beseda za besedo pesni o svobodi je kipele iz 3000 grl po dolini. Fizikalniki so izvedli skupni nastop mladincev in mladink. Ljudstvo je gledalo in uživalo in hitelo. Vseposod ponos: to je naša mladina, to so naše moči.

Veličasten nastop vojske je presenetil vse. Do pasu golji, od sonca zagoreli so borci izvajali proste vaje z orožjem. Ljudstvo ni in ni nehalo s pohvalnim vzklikanjem in ploskanjem. Hoteli bi jih gledati ves dan. V rodni telovadbi je pokazala skupina, zakaj se je lahko uvrstila med svetovne telovadce.

Bodimo odkriti: veliko smo pričakovali, toda videli smo mnogo več. Narod trpljenja ne da več življenja in od svoje prsti niti pedi!

Univerzalni mlin traktorske postaje

Osrednja zasluga, da je idrijski okraj odnesel prvo mesto v Titovem tekmovanju, je nad vse požrtvovalno delo idrijskih rudarjev

Kakor da bi zasnežilo ljudi, toliko jih je bilo v Ajdovščini

